Хамайко К.А.
студентка,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА 2017: ШЛЯХ ДО ПОКРАЩЕННЯ ЧИ КРАХ ЕКОНОМІКИ?

Сучасна пенсійна система – один з найгостріших напрямів реформування у нашій країні. Ще у 90-х роках солідарна система надійшла нам у спадок від колишнього СРСР. Її принципи роботи з часом показали свою неефективність, почав зростати рівень невдоволення населення, адже виходячи на пенсію, люди не почували себе соціально забезпеченими. Розмір пенсійних виплат фактично залежав від розміру заробітку за останні кілька років. Час від часу траплялися випадки, коли люди, які мали високий рівень заробітної плати протягом усього життя, з якихось причин останні місяці трудового стажу отримували невисокий заробіток, внаслідок чого по досягненню пенсійного віку вони отримували невисокі пенсії, і навпаки. Незадоволеність населення та нестабільність економіки спричинили необхідність реформування української пенсійної системи.

Ще у 1993 році Верховна Рада України схвалила Концепцію соціального забезпечення населення України, яка у своєму змісті прогнозувала запровадження соціального страхування [1]. Надалі законодавчими органами було прийнято Основи законодавства України про соціальне страхування. Цей офіційний документ визначає види, принципи і основні засади загальнообов'язкового соціального страхування [2]. Окрім згаданих законодавчих актів, депутати активно розробляли й інші нормативно-правові акти, які регулюють соціальне забезпечення в Україні і створили міцну основу для впровадження нового зразку виплат пенсій. Наразі до їх складу входить понад 20 законодавчих актів і постанов, які базуються на положеннях Європейського кодексу соціального забезпечення (1964 р.).

На даний час основними законами, що регулюють пенсійну систему в Україні, є вдосконалені та доопрацьовані Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 року.

Найближчим часом уряд планує перейти до нової покращеної системи пенсійного забезпечення: буде введена в дію накопичувальна система і приватне страхування пенсій.

Основним нововведенням буде перехід до системи пенсійного страхування. Відтепер матеріальне забезпечення громадян по досягненню ними пенсійного віку буде напряму залежати від тривалості трудового стажу і розміру доходів. Кожен, хто належним чином працював на благо держави і оподатковував свою діяльність, буде отримувати державні пенсійні виплати. Солідарна система буде модернізована: особи, які проявили себе недобросовісно і не працювали та не сплачували внесків до Пенсійного фонду, будуть мати лише соціальну допомогу [4, ст. 7].

Виходячи з цього, можна дійти висновку, що громадяни будуть отримувати справедливі виплати, які залежатимуть від кількості

відпрацьованих років і рівня доходу. В такому випадку кожен буде зацікавленим в накопиченні пенсійних коштів, це в свою чергу призведе до покращення ситуації зі зменшенням тіньового робочого ринку. Право на призначення пенсії за віком матимуть застраховані особи, які досягли пенсійного віку: чоловіки – 60 років, жінки – 55 років, – та мають не менше 5 років страхового стажу [4, ст. 26].

Законодавством також передбачається добровільна участь у системі загальнообов'язкового страхування: на вибір можна обрати участь у солідарній системі або в накопичувальній системі пенсійного страхування, або одночасно в обох системах відповідно до укладеного договору про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування [4, ст. 12]. Тобто особа отримає змогу самостійно керувати розміром майбутньої пенсії, адже чим більша сума внесків в державні чи приватні пенсійні фонди, тим більший розмір пенсійних виплат. Та разом з цим виникає проблема: високий ризик знецінення відкладених капіталів. У зв'язку з нестабільною економічною ситуацією у нас в країні національна валюта стрімко втрачає свою цінність, в такій ситуації для збереження накопичених активів потрібно буде переказувати гроші у валютні облігації.

Статтею 7 передбачається фінансування видатків на виплату пенсій, надання соціальних послуг за рахунок страхових внесків, бюджетних коштів і коштів цільових фондів, а також спрямування частини страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування для здійснення оплати договорів страхування довічної пенсії і одноразової виплати залежно від розмірів накопичень застрахованої особи з урахуванням інвестиційного доходу [4, ст. 7]. Тобто кошти страхових внесків у накопичувальній системі зберігатимуться на індивідуальних рахунках громадян. Також вони можуть залучатися в інвестування для отримання додаткового доходу на підняття державної економіки. В той же час в законодавстві відсутні норми, які регулювали б механізм перестраховки інвестиційних ризиків.

Позитивним нововведенням є той факт, що буде існувати механізм успадкування пенсійних накопичень [4, ч. 3 ст. 56]. Учасник накопичувальної системи у будь-який час матиме право призначити спадкоємцями будь-яких осіб, не залежно від наявності родинних стосунків між ними. У такому випадку необхідно складати заповіт у відповідності до норм цивільного кодексу.

Проаналізувавши перспективи і ризику пенсійної реформи 2017, можна побачити, що бажаного ефекту від застосування декількох рівнів пенсійного забезпечення можна буде досягли лише за умови покращень в економіці країни та стабільності національної грошової валюти. Варто створити процедуру відновлення вкладеного капіталу на випадок невдалих інвестицій.

Підвищення пенсійного віку не є розумним виходом з ситуації. Так, працюючого населення стане більше, Пенсійний фонд отримуватиме більше коштів, але цей процес лише відстрочить появу великої кількості пенсіонерів.

Законодавцям варто звернути увагу на питання компенсацій. Бюджетний Пенсійний фонд після введення накопичувальної системи пенсійного забезпечення буде відчувати зниження рівня надходжень, а роботодавці у разі ведення не «тіньового» бізнесу змушені будуть збільшити свої витрати на

виплати заробітної плати своїм найманим працівникам. Питання компенсації таких втрат досі не врегульовано на законодавчому рівні.

Отже, пенсійна реформа 2017 викликає навколо себе безліч обговорень та суперечок. Існує ряд перспектив і позитивних наслідків введення нових рівнів пенсійного забезпечення, але поряд з тим виявлені певні прогалини у законодавстві і механізмах впровадження нововведень. Для отримання позитивних результатів реформування, по-перше, необхідно забезпечити гідний рівень заробітної плати, по-друге, стабілізувати стан економіки, по-третє, прописати чіткі та зрозумілі пересічним громадянам норми і правила трирівневої системи забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Концепція соціального забезпечення населення України (Постанова Верховної Ради України від 21 грудня 1993 року № 3758-XII) Електронний ресурс: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3758-12

2. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 23, ст.121). Електронний ресурс: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80

3. Європейський кодекс соціального забезпечення Рада Європи; Кодекс, Міжнародний документ, Класифікація від 16.04.1964 № ETS N 48. Електронний ресурс: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_329

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» Верховна Рада України; Закон від 09.07.2003 № 1058-IV. Електронний ресурс: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15

5. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» Верховна Рада України; Закон від 09.07.2003 № 1057-IV. Електронний ресурс: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1057-15

6. Про заходи щодо поліпшення пенсійного забезпечення громадян: Постанова КМУ від 20 листопада 2003 р. № 1783. Електронний ресурс: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1783-2003-%D0%BF